

Drs. W.P. Davidse

PR No. 31-87

A. den Dulk

Drs. H. Harmsma

J. de Jager

Drs. P. Salz

VISSERIJ IN CIJFERS 1987

November 1988

Landbouw-Economisch Instituut

Afdeling Visserij

REFERAAT

VISSERIJ IN CIJFERS 1987

Davidse, W.P., A. den Dulk, H. Harmsma, J. de Jager en P. Salz
Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1988

Periodieke Rapportage 31-87

ISSN 0921-4283

45 p., 27 tab, Eng. summary

Deze jaarlijks verschijnende publikatie bevat gegevens over de bedrijfsresultaten per vaartuig en de sectorale aggregaties voor zee-, kust- en mosselvisserij in de periode 1981-1987.

Door een belangrijke daling van de besommingen zijn de resultaten in de kottervisserij in 1987 tot de nullijn gedaald. In de grote zeevisserij is de totale besomming gedaald doordat de vloot kleiner is geworden, maar het nettoresultaat is iets gunstiger geworden. In de mosselcultuur zijn de resultaten - zowel besomming als nettoresultaat - opnieuw verbeterd.

De financiële positie van de kottervisserij is verder versterkt. Gemiddeld konden de ondernemers aan hun financieringsverplichtingen goed voldoen. Slechts een aantal kleinere kotters vormde hierop een uitzondering.

Op fiscale basis berekende resultaten in de kottector waren veel gunstiger dan bedrijfseconomische. Hoewel voor (internationale) vergelijkingen vaak geen andere maatstaf beschikbaar is moet het gebruik van fiscale cijfers echter voorzichtig geschieden.

Visserij/Bedrijfsuitkomsten/Kottervisserij/Grote zeevisserij/
Mosselcultuur/Sectorresultaten/Financiële positie/Investeringen

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

	Blz.
WOORD VOORAF	5
SAMENVATTING	7
SUMMARY	8
1. ALGEMEEN OVERZICHT AANVOERSECTOR	9
2. KOTTERVISSERIJ	13
2.1 De vloot	13
2.2 Bedrijfsresultaten per vaartuig	13
2.3 Bedrijfsresultaten per tak van visserij	17
3. FINANCIËLE POSITIE KOTTERVISSERIJ	22
4. GROTE ZEEVISSERIJ	25
4.1 De vloot	25
4.2 Bedrijfsresultaten	27
5. MOSSEL CULTUUR	29
5.1 Aantal bedrijven en vloot	29
5.2 Aanvoer en opbrengst	29
5.3 Bedrijfsresultaten	31
6. TOTALE RESULTATEN PER SECTOR	34
6.1 Kottervisserij	34
6.2 Grote zeevisserij	38
6.3 Mosselcultuur	39
BIJLAGE	
1. Overzicht van de Nederlandse quota 1985-1988	42

Contents

	Page
INTRODUCTION	5
SUMMARY	7
ENGLISH SUMMARY	8
1. GENERAL SURVEY OF THE FISHING SECTOR	9
2. NEAR WATER FISHERIES	13
2.1 The fleet	13
2.2 Financial results per vessel	13
2.3 Financial results per type of gear	17
3. FINANCIAL POSITION OF NEAR WATER FISHERIES	22
4. MIDDLE WATER FISHERIES	25
4.1 The fleet	25
4.2 Financial results per vessel	27
5. MUSSEL CULTURE	29
5.1 Number of enterprises and fleet	29
5.2 Landings and proceeds	29
5.3 Financial results per enterprise	31
6. AGGREGATE FINANCIAL RESULTS PER SECTOR	34
6.1 Near water fisheries	34
6.1 Middle water fisheries	38
6.2 Mussel culture	39
ANNEX	
1. Quota's of the Netherlands, 1985 - 1988	42

Woord vooraf

De periodieke rapportage "Visserij in cijfers" beoogt voor de belangrijkste takken van de Nederlandse visserij - kottervisserij, grote zeevisserij en mosselcultuur - een beknopt overzicht te geven van de bedrijfsresultaten en de financiële positie.

Het niet meer beschikbaar zijn van een nationale aanvoerstatische bemoeilijkt enerzijds de samenstelling van relevante cijfers en heeft er anderzijds toe geleid dat het hoofdstuk over marktontwikkelingen sinds enige jaren niet meer is opgenomen. Dankzij de medewerking van diverse instellingen kon toch een volledig beeld van de zeevisserij en de mosselcultuur worden verkregen.

Voor de kottervisserij en de grote zeevisserij zijn opbrengstcijfers en enkele kostengegevens uit de bedrijfseconomische boekhoudingen aangevuld met ramingen van de overige kosten. Voor de mosselcultuur zijn op basis van bewerkte fiscale jaarstukken in het verleden, de bedrijfsresultaten in het laatste seizoen geraamd onder gebruikmaking van opbrengstgegevens van de veiling.

Voor de genoemde sectoren zijn ter vergelijking definitieve cijfers van een aantal voorgaande jaren vermeld. Bovendien zijn sectorresultaten vermeld.

In het hoofdstuk over de financiële positie van de kottervisserij is ingegaan op de vermogenspositie van de bedrijven in deze sector alsmede op de ruimte voor het voldoen aan financieringsverplichtingen.

Aan de totstandkoming van de publikatie hebben verschillende medewerkers van de afdeling Visserij een bijdrage geleverd. Genoemd worden hier drs. W.P. Davidse voor het hoofdstuk over de financiële positie, A. den Dulk voor de rentabiliteitsgegevens van de kottervisserij, J. de Jager voor het hoofdstuk over de grote zeevisserij en drs. H. Harmsma voor het hoofdstuk over de mosselcultuur. De basisgegevens werden verzameld en bewerkt door de documentatiesectie van de afdeling Visserij, met name de heren S. Eppinga, A. van der Harst, C.E.F. Pronk, C. de Ruyter en C. Taal. De investeringen zijn door J.W. de Wilde geraamd en M.H. Smit heeft de samenstelling van de vloot bijgehouden. De verantwoordelijkheid voor de eindredactie lag bij drs. P. Salz.

Tenslotte is een woord van dank op zijn plaats aan de vele reders, schippers-eigenaren en mosselkwekers, die op basis van vrijwilligheid de gegevens beschikbaar hebben gesteld voor de berekening van de bedrijfsresultaten en de financiële positie. Daarbij moet tevens de veelal zeer prettige samenwerking met een aantal administratie- en accountantskantoren worden vermeld.

De directeur,

J. de Veer

Den Haag, november 1988

Samenvatting

Kottervisserij

De investeringen zijn in 1987 bijna 80 procent hoger geweest dan in de twee voorgaande jaren. De groep kotters met meer dan 2000 pk is hierdoor met 16 eenheden gegroeid. De totale besomming is met ruim 7,5 procent gedaald, vooral als gevolg van de beperking van de visserij-inzet. Terwijl het motorvermogen van de vloot met 7,8 procent is gegroeid is het totale brandstofverbruik met 4,5 procent gedaald. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de zeedagenregeling effectief is geweest. De brandstofprijs is verder gedaald met circa 10 procent. Het totale netto-resultaat daalde tot de nullijn.

Financiële positie kottervisserij

Als gevolg van de redelijke bedrijfsresultaten werd de solvabiliteit gemiddeld beter zodat men meestal ruim aan de financieringsverplichtingen kon voldoen. Ondanks de hoge investeringen is de totale schuld van de kottervloot niet toegenomen.

Grote zeevisserij

De vlootcapaciteit in deze sector verminderde doordat een aantal vaartuigen onder buitenlandse vlag gingen varen. Aan de vloot werd in 1987 geen nieuwbouw toegevoegd. Dit had onder andere een afname van de werkgelegenheid op de vloot tot gevolg.

Doordat de scheepskosten iets meer zijn gedaald dan de besommingen is het netto-resultaat licht verbeterd. Desondanks werd voor deze varende bedrijfstak uiteindelijk nog een netto-tekort over 1987 van één miljoen gulden berekend.

Mosselcultuur

In het seizoen 87/88 is de totale produktie met 22.000 ton gestegen ten opzicht van het voorgaande seizoen. De prijzen zijn echter met 20 procent gedaald, als gevolg van de produktiegroei in Nederland en het aanbod uit Denemarken en de Duitse Bondsrepubliek.

De totale besomming is met 7 procent gestegen tot de recordhoogte van 70 miljoen gulden. Het totale netto-resultaat is met 4 procent verbeterd, maar bij de middelgrote en grote bedrijven was er juist sprake van een verslechtering.

De ligging van de percelen heeft in het afgelopen seizoen tot een uitzonderlijk grote spreiding van de resultaten geleid.

Summary

The report contains a description of the economic and financial results of near water fisheries, middle water fisheries and mussel culture in the period 1981-1987.

Near water fisheries

In 1987 the investments increased by almost 30% compared to the two previous years. The regulation of the fishing effort (maximum number of sea days) was fairly effective. The total effort dropped by about 10% and consequently the total gross revenues decreased by 7%. However, some of the cost components (remuneration, fuel) also fell so that the cutter fleet still achieved a net economic result of around zero. The financial analysis, based on tax definitions, shows a further improvement of the solvability. Despite the high level of investment the aggregate debt of the cutter fleet remained constant.

Distant fisheries

Seven of the smaller and older freezer trawlers were sold to Peru at the end of 1986 so that the fleet was reduced to 13 vessels. The total gross revenues decreased by about 6%, but the economic net result improved slightly due to a decrease in costs.

Mussel culture

The total production increased by 22.000 tons (34%) the total gross revenue rose by 7% only, due to a price drop caused not by the high level of Dutch output and by high imports from Denmark and Germany. The economic net result has improved by 4%. There were however, remarkably large differences between the results of individual enterprises even within the same size class.

1. Algemeen overzicht aanvoersector

Investerings in de vloot

Het totaal aantal schepen is in 1987 tot 704 eenheden gedaald. De daling heeft zich zowel onder de kotters als onder de trawlers voorgedaan. De mosselvloot is met twee schepen gegroeid. Het totaal motorvermogen is met bijna 6 procent gestegen, met name dankzij een sterke groei van de kottervloot. Ook de mosselvloot is gegroeid. Het pk-vermogen van de grote zeevloot is voor een derde achtereenvolgende jaar gedaald.

De totale investeringen in de vloot zijn met 26 procent gestegen ten opzichte van 1986. 84 procent van deze investeringen is in de kottervisserij gedaan. In 1987 waren de investeringen in de kottervisserij 78 procent hoger dan in de twee voorgaande jaren. Het hoge investeringsniveau is het gevolg van de investeringsverplichtingen die eind 1984 zijn aangegaan. Er zijn meer (en grotere) nieuwe kotters in de vaart gebracht en er zijn ook meer verlengingen geweest. Het aantal nieuwe motoren is ongeveer op het niveau van 1986 gebleven. De nieuwbouw in de kottervisserij was geconcentreerd in de boomkorvaartuigen met meer dan 2000 pk.

De mosselcultuur en de overige sectoren hebben evenals de kottervloot, in 1987 aanzienlijk meer geïnvesteerd dan in de voorgaande jaren. De investeringen in de grote zeevisserij zijn echter tot de verlenging van slechts één vaartuig beperkt gebleven.

Als gevolg van de investeringen is de werkgelegenheid in de kottervisserij en mosselcultuur gestegen. In de grote zeevisserij heeft zich een daling voorgedaan.

Besomming

De totale besomming is ten opzichte van 1986 met 70 miljoen ofwel 6,9 procent gedaald. De grootste daling heeft zich bij de kottervisserij voorgedaan. Maar ook de besomming van de grote zeevisserij en van de oestercultuur is gedaald. De mosselcultuur laat een lichte groei zien, waardoor het hoge besommingsniveau van 1986 gehandhaafd is gebleven.

Opgemerkt moet worden dat wegens gebrek aan gegevens de opbrengst van de kokkelvisserij niet in het totaal is begrepen. Verwacht mag worden dat het hierbij gaat om enkele tientallen miljoenen guldens.

Tabel 1.1 Totaaloverzicht van de vloot van de zeevisserij en de mosselcultuur (per 31 december)

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 1)
Aantal vaartuigen							
- kottervisserij	563	567	595	625	610	620	611
- grote zeevisserij	24	26	28	27	22	15	13
- mosselcultuur	82	82	81	80	78	78	80
Totaal	669	675	704	732	710	713	704
Motorvermogen (1.000 pk)							
- kottervisserij	430	450	498	525	534	539	581
- grote zeevisserij	54	64	74	82	75	66	59
- mosselcultuur	25	26	26	26	26	27	29
Totaal	509	541	598	633	635	632	669
Leeftijd							
- 0 - 10 jaar	248	258	271	256	235	230	249
- 11 - 20 jaar	189	175	178	189	196	192	176
- meer dan 20 jaar	232	242	255	287	279	291	279
Totaal	669	675	704	732	710	713	704
Aantal opvarenden							
- kottervisserij	2573	2592	2833	2960	3016	2963	3040
- grote zeevisserij	453	511	567	586	499	397	346
- mosselcultuur	245	242	241	240	235	237	243
Totaal	3271	3345	3641	3781	3750	3597	3629

1) Voorlopige cijfers.

Bron: Directie van de Visserijen; Scheepvaart-Inspectie; Produktschap voor Vis en Visprodukten; LEI.

Tabel 1.2 Overzicht van de investeringen in de visserij 1)

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
KOTTERVISSERIJ							
Investerings in mln. gld. 2)	139	109	164	162	102	102	182
Aantal nieuwe schepen	30	24	30	31	23	20	25
Aantal andere schepen 3)	8	5	3	3	3	-	-
Aantal verlengingen e.d.	7	2	7	7	3	11	19
Aantal motoren	17	24	37	38	27	20	18
GROTE ZEEVISSERIJ							
Investerings in mln. gld. 2)	55	61	59	79	34	59	4
Aantal nieuwe schepen	3	3	2	3	1	2	-
Aantal verlengingen e.d.	-	-	2	-	1	-	1
Aantal motoren	-	1	1	-	-	-	-
MOSEL CULTUUR							
Investerings in mln. gld. 2)	8	6	16	7	1	5	14
Aantal nieuwe schepen	2	1	5	1	-	2	3
Aantal andere schepen 3)	1	-	2	1	1	-	-
Aantal verlengingen e.d.	7	4	2	3	2	1	5
Aantal motoren	7	5	4	7	2	3	10
OVERIGE SECTOREN 4)							
Investerings in mln. gld. 2)	11	6	8	6	5	5	16
Aantal nieuwe schepen	5	3	10	3	2	3	5
Aantal andere schepen 3)	1	-	2	1	-	3	1
Aantal verlengingen e.d.	2	3	-	2	-	1	4
Aantal motoren	1	2	2	2	2	2	4
TOTALE VLOOT							
Investerings in mln. gld. 2)	213	182	247	254	142	171	216
Aantal nieuwe schepen	40	31	47	38	26	25	33
Aantal andere schepen 3)	10	5	7	5	3	3	1
Aantal verlengingen e.d.	16	9	11	12	6	13	29
Aantal motoren	25	32	44	47	31	28	32

- 1) Bruto-investeringen, excl. elektronische apparatuur en dekwerktuigen; peildatum: tijdstip van in de vaart brengen.
- 2) Bruto, zonder aftrek van WIR-premie.
- 3) Tweedehands schepen uit het binnenland of uit andere bedrijfstakken.
- 4) Oestercultuur, kokkelvisserij en overige kustvisserij.

*Tabel 1.3 Opbrengst van de Nederlandse zee- en kustvisserij 1)
(x miljoen gulden)*

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 2)
Kottervisserij	521	570	634	692	792	762	705
Grote zeevisserij	144	173	181	203	215	171	161
Totaal zeevisserij	665	743	815	895	1007	933	866
Mosselcultuur 3)	39	38	40	29	49	68	69
Oestercultuur	10	11	12	13	14	16	12
Diversen 4)	1	2	1	1	1	1	1
Totaal	715	794	868	938	1071	1018	948

1) Incl. aanvoer in Belgische, Britse, Deense en West-Duitse havens.

2) Voorlopige cijfers.

3) Excl. de door het Mosselfonds opgenomen mosselen.

4) Visserij met vaste vistuigen in de kustwateren.

2. Kottervisserij

2.1 De vloot

Het aantal actieve kotters is in de loop van 1987 gedaald van 620 naar 611 eenheden. Het totale motorvermogen van de vloot is echter met 42.000 pk gegroeid zodat het gemiddelde motorvermogen van 870 pk naar 950 pk is gestegen.

Ook in 1987 is het aantal mutaties in de vloot aanzienlijk geweest. Er zijn 26 kotters in de vaart gekomen waarvan 25 nieuwe. Van de nieuwbouw waren 17 schepen uitgerust met motoren van meer dan 2000 pk en 4 Eurokotters met 300 pk. Aan de andere kant zijn er 35 schepen aan de vloot onttrokken waarvan 16 schepen naar het buitenland zijn verkocht, met name Verenigd Koninkrijk en Ierland. Voorts zijn 19 kotters verlengd en er werden 18 nieuwe motoren ingebouwd.

Als gevolg van de genoemde mutaties is het belang van de grote kotters binnen de vloot verder toegenomen - een ontwikkeling die zich sinds het begin van de jaren tachtig voordoet. In 1980 waren er 137 schepen met vermogens tussen 150 en 300 pk en slechts 46 eenheden met meer dan 1500 pk. In 1987 waren deze aantallen gegroeid tot 231 respectievelijk 130. Het aantal kotters tussen 301 en 1300 pk is daarentegen in dezelfde periode gedaald van 268 naar 164. De Zuidvloot blijft sinds 1980 gestaag groeien, maar het aantal Noordkotters is sinds 1984 met 24 gedaald.

De verkoop van de Nederlandse kotters naar Engeland is door de nieuwe Engelse wetgeving moeilijker geworden, zodat in 1987 slechts vijf schepen naar Engeland werden verkocht. Zeven schepen zijn naar Ierland verkocht.

De huidige omvang van de vloot zal waarschijnlijk ook in 1988 gehandhaafd blijven. In de eerste acht maanden van 1988 zijn 14 nieuwe schepen in de vaart gekomen, waarvan 7 met meer dan 2500 pk. Aan de andere kant zijn er ongeveer 24 vaartuigen aan de visserij onttrokken door verkoop naar het buitenland of sanering. Per saldo is de vloot in deze periode met 9500 pk gegroeid.

2.2 Bedrijfsresultaten per vaartuig

1987 is een redelijk jaar geweest. De totale besomming is weliswaar met ongeveer 7 procent gedaald naar 704,9 miljoen gulden, maar deze daling werd voor drie kwart goed gemaakt door de eveneens gedaalde kosten. Het geaggregeerde netto-resultaat is hierdoor van 28 miljoen in 1986 gedaald tot -2 miljoen in 1987.

Tabel 2.1 Aantal vaartuigen in de kottervloot naar regio, motorvermogen en leeftijd

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 1)
Regio							
- Noord	442	448	457	480	461	463	456
- Zuid	121	119	138	145	149	157	155
Totaal	563	567	595	625	610	620	611
Leeftijd							
0 - 10 jaar	214	223	231	219	202	198	218
11 - 20 jaar	184	169	170	179	187	187	171
meer dan 20 jaar	165	175	194	227	221	235	222
Totaal	563	567	595	625	610	620	611
Motorvermogen (pk)							
1- 100	16	14	14	13	8	8	8
101- 150	43	37	36	43	33	33	26
151- 200	43	46	49	60	56	60	56
201- 260	45	43	42	47	44	51	48
261- 300	49	63	78	97	113	124	127
301- 400	10	9	6	4	4	3	3
401- 600	66	60	54	45	45	42	40
601- 800	63	61	60	53	45	43	37
801-1100	59	53	53	47	40	38	34
1101-1300	70	68	66	66	63	54	50
1301-1500	53	54	56	51	51	52	52
1501-2000	37	42	53	59	63	62	64
2001-	9	17	28	40	45	50	66
Totaal	563	567	595	625	610	620	611
Gemiddeld motorvermogen (pk)	765	794	837	840	875	870	950

1) Voorlopige cijfers.

Bron: Directie van de Visserijen; Scheepvaart-Inspectie; LEI.

Tabel 2.2 Gemiddelde bedrijfsresultaten per vaartuig van de kottarvisserij
(x duizend gulden)

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 1)
A. MAATSCHAP NOORD							
1-100 pk							
Bruto-besomming	116	80	110	99	112	-	-
Netto-resultaat	4	-15	1	-6	-16	-	-
Loonkosten volw.opvarende	31	20	30	26	32	-	-
101-150 pk							
Bruto-besomming	169	130	195	196	226	249	260
Netto-resultaat	-6	-22	2	-6	5	24	19
Loonkosten volw.opvarende	47	35	53	48	52	66	54
151-200 pk							
Bruto-besomming	268	203	307	279	311	281	359
Netto-resultaat	9	-25	21	8	4	-10	32
Loonkosten volw.opvarende	59	42	62	57	61	63	73
201-260 pk							
Bruto-besomming	417	324	423	376	335	291	347
Netto-resultaat	16	-33	10	-8	-11	-24	-2
Loonkosten volw.opvarende	61	45	59	54	58	58	64
261-300 pk							
Bruto-besomming	589	576	609	689	830	785	727
Netto-resultaat	18	-0	-35	-33	6	-51	-37
Loonkosten volw.opvarende	60	57	63	67	76	78	72
401-600 pk							
Bruto-besomming	885	780	771	839	888	796	771
Netto-resultaat	-5	-63	-95	-61	-21	-41	-30
Loonkosten volw.opvarende	72	64	63	70	70	71	68
601-800 pk							
Bruto-besomming	1073	982	1012	1019	1056	1014	933
Netto-resultaat	-33	-46	-43	-57	2	10	16
Loonkosten volw.opvarende	65	61	67	68	76	80	67
801-1100 pk							
Bruto-besomming	1400	1351	1357	1394	1585	1301	1183
Netto-resultaat	-36	-79	-42	-45	50	-11	-30
Loonkosten volw.opvarende	71	71	70	71	84	81	81
1101-1300 pk							
Bruto-besomming	1767	1652	1773	1821	1968	2031	1908
Netto-resultaat	-21	-111	-12	-55	19	80	-25
Loonkosten volw.opvarende	76	70	77	78	85	107	90
1301-1500 pk							
Bruto-besomming	2101	2024	2157	2225	2426	2237	1853
Netto-resultaat	-80	-189	-89	-46	52	174	-32
Loonkosten volw.opvarende	81	70	82	84	96	113	94
1501-2000 pk 2)							
Bruto-besomming	2115	2138	2409	2640	2909	2707	2305
Netto-resultaat	-205	-337	-198	-176	-32	23	-22
Loonkosten volw.opvarende	83	69	92	95	110	123	107
2001- pk 2)							
Bruto-besomming	-	-	2556	2905	3335	3176	2758
Netto-resultaat	-	-	-460	-308	-249	-46	-140
Loonkosten volw.opvarende	-	-	89	97	119	140	121

1) Voorlopige cijfers.

2) In 1982 kotters boven 2000 pk opgenomen in de groep 1501-2000 pk.

Tabel 2.2 (vervolg)

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 1)
B. MAATSCHAP ZUID							
201-260 pk							
Bruto-besomming	303	293	294	371	286	256	234
Netto-resultaat	-2	2	0	18	-9	-19	-24
Loonkosten volw.opvarende	40	50	47	60	48	42	45
261-300 pk							
Bruto-besomming	652	672	678	692	753	809	783
Netto-resultaat	-6	-10	-25	-42	-58	-32	-52
Loonkosten volw.opvarende	72	67	70	66	65	78	75
401-800 pk							
Bruto-besomming	953	1001	916	954	944	920	896
Netto-resultaat	-11	-129	-140	-90	-113	-16	-6
Loonkosten volw.opvarende	66	60	59	56	61	65	69
801-1100 pk							
Bruto-besomming	1655	1578	1409	1386	1702	1420	1134
Netto-resultaat	103	67	29	8	172	253	159
Loonkosten volw.opvarende	90	83	72	68	77	71	55
1101-1300 pk 2)							
Bruto-besomming	1910	1675	1794	1757	2171	1920	1827
Netto-resultaat	-18	-191	-110	-70	149	213	179
Loonkosten volw.opvarende	88	77	81	74	100	113	108
1301-1500 pk 2)							
Bruto-besomming	-	2077	2073	2035	2543	2348	2253
Netto-resultaat	-	-69	-104	-202	64	202	139
Loonkosten volw.opvarende	-	87	87	80	118	128	122
1501-2000 pk 3)							
Bruto-besomming	2610	2644	2728	2886	3414	3499	3002
Netto-resultaat	-22	-160	-157	-98	237	607	232
Loonkosten volw.opvarende	93	85	100	104	125	145	116
2001- pk 3)							
Bruto-besomming	-	-	3702	3619	3944	4254	3615
Netto-resultaat	-	-	-247	-268	37	397	56
Loonkosten volw.opvarende	-	-	123	114	132	156	136

1) Voorlopige cijfers.

2) In 1981 schepen 1301-1500 pk opgenomen in groep 1101-1300 pk.

3) In 1982 kotters boven 2000 pk opgenomen in groep 1501-2000 pk.

De Zuidgroep 801-1100 pk werd met de relatief grootste achteruitgang van de besomming geconfronteerd en wel van 20 procent. Achteruitgang had verder plaats vooral bij de grotere kotters - boven 1500 pk in Zuidvloot en boven 1300 pk in Noordvloot. De belangrijkste oorzaak van deze ontwikkeling moet worden gezocht in de lagere visserij-inzet.

Het gemiddelde aantal zeedagen is voor de hele vloot gedaald van 159 dagen in 1986 naar 145 dagen in 1987. Voor de kotters boven 1500 pk is de daling nog groter geweest: van 168 naar 151 dagen. Dat wil zeggen ruim 11 procent. De omzetsdaling bij deze groep kotters bedroeg 13-15 procent, zodat de produktiviteit met twee tot vier procent is verslechterd als gevolg van prijzen en/of vangbaarheid van de vis.

Door de lagere inzet en besomming zijn ook de kosten gedaald. De geaggregeerde kosten van de bemanning zijn bijna 20 miljoen gulden lager dan in 1986 en de brandstofkosten 16 miljoen gulden. Het gemiddelde brandstofverbruik per pk is gedaald van ongeveer 602 liter/pk in 1986 naar 554 liter/pk in 1987. De olieprijs is bovendien met 12 procent gedaald van 33,2 cent/liter naar 29,3 cent/liter. De gemiddelde loonkosten zijn gedaald van 85.300 gulden per opvarende naar 77.700 gulden.

In 1987 waren er elf pk-groepen met een negatief netto-resultaat, twee meer dan in 1986. De Noord groepen tot 800 pk lieten allemaal een verbetering van het netto-resultaat zien ten opzichte van 1986. Dit geldt ook voor de Zuidgroep 401-800 pk. De Noordkotters en de Zuidkotters boven 800 pk hebben een slechter netto-resultaat dan in 1986 ofschoon in de Zuid het resultaat nog altijd positief is.

2.3 Bedrijfsresultaten per tak van visserij

Omdat de kottervisserij heterogeen van samenstelling is, ligt het voor de hand aandacht te besteden aan de afzonderlijke onderdelen van deze visserij. Wat betreft de uiteenlopende omvang van de schepen is hiervoor reeds per pk-groep een inzicht in de resultaten gegeven. Naast de uiteenlopende omvang van schepen spelen in de kottervisserij ook de verschillen in de uitgeoefende visserijen een rol. Globaal kunnen hierbij worden onderscheiden:

- de boomkorvisserij op platvis: de hoofdvisserij van grote kotters, maar ook met kleinere kotters bedreven;
- de bordentrawlvisserij op rondvis: de hoofdvisserij van een (afnemend) aantal middenslagkotters en nevenvisserij voor een aantal andere middenslag- en kleinere kotters;
- de spanvisserij op rondvis: eveneens voor een aantal middenslagkotters de hoofdvisserij en voor vele andere kotters een deelbedrijf; wordt nauwelijks door Zuidkotters beoefend;
- de spanvisserij op haring: sedert het weer beschikbaar stellen van Noorzeequota een tijdelijke visserij voor een aantal middenslag- en enkele grotere kotters; inzet van Zuidkotters is beperkt;

Tabel 2.3 Inzet van de kottervisserij naar tak van visserij
(x 100.000 pk-dagen)

Pk-groep/Tak van visserij	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 1)
1- 200 pk							
boomkor	1	2	2	1	2	1	1
bordentrawl	0	0	0	0	-	-	0
rondvisspan	1	0	1	1	0	-	-
garnalen	15	17	15	15	17	17	16
diversen	0	0	0	1	0	-	-
Totaal	17	19	18	18	19	18	17
201- 300 pk							
boomkor	9	11	12	18	19	24	23
bordentrawl	3	2	3	2	4	5	6
rondvisspan	7	6	6	8	13	10	12
haringspan	-	-	0	0	0	-	-
garnalen	8	16	18	20	15	18	17
diversen	1	1	2	1	4	2	1
Totaal	28	36	41	49	56	59	59
301- 600 pk							
boomkor	14	11	9	6	1	7	5
bordentrawl	15	13	10	13	7	9	8
rondvisspan	24	26	27	23	25	17	14
haringspan	1	1	3	2	1	1	1
diversen	1	3	3	1	3	2	2
Totaal	55	54	52	45	38	36	30
601-1100 pk							
boomkor	87	87	90	81	56	43	41
bordentrawl	29	23	28	19	17	22	8
rondvisspan	44	42	43	39	44	24	24
haringspan	5	12	21	20	16	14	10
diversen	0	-	-	-	-	1	0
Totaal	165	164	182	159	133	104	83
1101-1500 pk							
boomkor	244	281	285	261	242	216	175
bordentrawl	-	1	1	12	7	4	9
rondvisspan	7	5	7	6	10	5	4
haringspan	5	9	10	5	7	15	29
Totaal	256	296	303	284	266	240	217
1501- pk							
boomkor	108	181	258	341	383	391	401
haringspan	-	-	1	-	5	3	6
diversen	-	-	-	1	-	-	-
Totaal	108	181	259	342	388	394	407
Alle schepen							
boomkor	463	573	656	708	703	681	647
bordentrawl	47	39	42	46	36	41	31
rondvisspan	83	79	84	77	93	56	53
haringspan	11	22	35	27	29	34	46
garnalen	23	33	33	35	32	34	33
diversen	2	4	5	4	7	5	3
Totaal	629	750	855	897	899	851	813

- = in desbetreffende groep niet waargenomen.

0 = minder dan 50.000 pk-dagen.

1) Voorlopige cijfers.

- de garnalenvisserij: hoofdbedrijf voor vele kleine kotters en een deel van de bedrijfsuitoefening voor kleinere midden-slagkotters t/m 300 pk;
- diverse activiteiten: enkele minder frequent uitgeoefende visserijen als de staand want visserij, snurrevaadvisserij, visserij op paling en nevenactiviteiten in de vorm van diensten voor derden (werk ten behoeve van onderzoek, opvissen van voorwerpen uit zee, enz.).

Op de inzet van de schepen in verschillende categorieën in deze visserijen en het resultaat daarvan zal hieronder worden ingegaan.

Aandeel in de inzet

De inzet is gemeten aan de hand van het aantal pk-dagen per tak van visserij in de onderscheiden groepen. Ondanks de groei van het motorvermogen van de vloot is het aantal pk-dagen in 1987 met ruim vier procent gedaald naar het laagste niveau van de afgelopen vijf jaar. Uit tabel 2.3 blijkt dat de daling zich in vrijwel alle groepen heeft voorgedaan. In de pk-groepen die een groei laten zien is dit een gevolg van de toename van het aantal schepen respectievelijk van het motorvermogen, en niet van een intensievere inzet van de reeds varende vloot.

In de verschillende takken van visserij was de ontwikkeling van de totale inzet verschillend. Boomkorvisserij vertegenwoordigt 80 procent van de totale inzet. De intensiteit van deze visserij is met 5 procent gedaald tot onder het niveau van 1983. Toen was het motorvermogen van de vloot echter 15,5 procent lager. Inzet in rondvisspanvisserij is in 1987 eveneens met 5 procent gedaald en in bordentrawl met 24 procent. Alleen de inzet in haringspan is met 35 procent toegenomen. De aanzienlijke daling van de inzet in de rondvisvisserij (bordentrawl en rondvisspan) is een duidelijk gevolg van de vangstbeperkende maatregelen met betrekking tot kabeljauw en wijting. De rol van haringspan is sinds 1981 aanzienlijk gegroeid. De inzet in de garnalenvisserij is sinds 1982 betrekkelijk constant gebleven.

De totale inzet van de kleine kotters tot 200 pk is sinds 1981 nauwelijks veranderd, ofschoon ook binnen deze groep een verschuiving naar grotere motoren plaats heeft gevonden.

De inzet in de groep 201-300 pk is zowel in totaal als per schip op het niveau van 1986 gebleven. De rol van de kotters tussen 300 en 1500 pk is in de afgelopen jaren sterk verminderd, vooral doordat hun aantal gedaald is. Terwijl hun aandeel in de inzet van de totale vloot in 1980 80 procent bedroeg was dit in 1987 nog slechts 40 procent. Aan de andere kant is het aandeel van de kotters met meer dan 1500 pk in diezelfde periode gegroeid van 12 naar 50 procent.

Binnen de pk-groepen is het relatieve aandeel van de verschillende takken van visserij niet veel gewijzigd, op enkele uitzonderingen na. In de groepen 301-1100 is de rondvisvisserij minder intensief geweest en met name de bordentrawl in de groep

Tabel 2.4 Gemiddelde arbeidsopbrengst 1) per manjaar in de kottervisserij naar tak van visserij (x duizend gulden)

Pk-groep	Tak van Visserij	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 1)
1- 200 pk								
	boomkor	57	81	76	56	72	.	.
	bordentrawl	-	.	.
	rondvisspan	-	-
	garnalen	39	24	51	42	45	49	61
	Totaal	40	28	53	43	47	49	60
201- 300 pk								
	boomkor	39	36	42	46	58	45	45
	bordentrawl	54	78	36	79	29	75	60
	rondvisspan	56	78	38	68	67	76	77
	haringspan	-	-	.	.	.	-	-
	garnalen	57	33	57	34	36	44	37
	Totaal	54	47	51	49	55	54	53
301- 600 pk								
	boomkor	54	28	42	37	.	51	37
	bordentrawl	43	28	23	23	29	35	29
	rondvisspan	76	68	46	73	75	71	82
	haringspan
	Totaal	62	48	37	50	59	55	57
601-1100 pk								
	boomkor	64	50	59	55	74	89	71
	bordentrawl	44	21	27	29	41	68	62
	rondvisspan	78	70	38	52	77	54	62
	haringspan	134	135	90	48	69	56	38
	Totaal	67	58	53	50	71	71	63
1101-1500 pk								
	boomkor	65	43	63	61	89	128	108
	bordentrawl	-	.	.	14	20	.	.
	rondvisspan	28	.	.	.	43	.	61
	haringspan	51	122	82	106	175	76	34
	Totaal	64	45	62	58	87	119	86
1501- pk								
	boomkor	54	31	51	59	95	140	102
	haringspan	-	-	.	-	.	.	66
	Totaal	54	31	50	59	94	140	102
Alle schepen								
	boomkor	61	41	57	58	86	117	92
	bordentrawl	44	30	26	29	32	57	32
	rondvisspan	71	67	40	60	72	65	73
	haringspan	92	130	72	52	82	67	37
	garnalen	44	28	54	38	41	47	50
	diversen	106	34	58	62	121	56	55
	Totaal	61	46	53	54	75	95	77

1) Arbeidsopbrengst = nettoresultaat + deel (incl. proviand) + sociale voorzieningen + graailoon/vakantiegeld.

2) Voorlopige cijfers.

geeft aan dat de tak van visserij van weinig betekenis is.

601-1100 pk. De grotere kotters tussen 1100 en 1500 pk hebben hun inzet in de haringspanvisserij ten opzichte van 1986 verdubbeld.

Arbeidsopbrengst per opvarende

Deze maat voor de inkomensgenererende functie van de visserij wordt berekend als de som van de loonbestanddelen (deelloon, graailoon, proviand en sociale lasten) en het nettoresultaat, gedeeld door het aantal opvarenden aan boord. Voor de gehele kottersector is dit cijfer gedaald van 95.000 naar 77.000 gulden, dat wil zeggen het niveau van 1985. De arbeidsopbrengst per opvarende is vooral gedaald bij de kotters met meer dan 600 pk. De daling heeft zich in meerdere of mindere mate voorgedaan in alle takken van visserij die deze kotters uitoefenden. Dankzij de goede resultaten van de garnalenvisserij is de arbeidsopbrengst per opvarende in de groep tot 200 pk verbeterd. In de groep 201-300 pk daalde het cijfer licht, in de groep 301-600 pk steeg het echter enigszins.

Op basis van dit criterium heeft de boomkorvisserij over de gehele vloot gerekend ook in 1987 de beste resultaten gegeven, hoewel het niveau 21 procent lager was dan in 1986. In de borden-trawl- en haringspanvisserij daalde de arbeidsopbrengst nog meer (met respectievelijk 44 en 45 procent). In de rondvisspan en de garnalenvisserij steeg dit resultaat met respectievelijk 12 en 6 procent.

3. Financiële positie kottervisserij

Aantal bedrijven

Het aantal bedrijven is geringer dan het aantal kotters omdat een niet onbelangrijk aantal bedrijven meerdere schepen exploiteert. De toename van het aantal van deze bedrijven (tabel 3.1) duidt op een concentratietendens in de kottervisserij. Deze tendens komt duidelijk naar voren wanneer het motorvermogen als maatstaf wordt genomen. Ongeveer de helft van het totaal motorvermogen van de kottervloot is in exploitatie bij "meerschips-bedrijven", die slechts 13 procent van het totaal aantal bedrijven uitmaken (eind 1987).

Aan het eind van 1980 was het aandeel van de "meerschips-bedrijven" in het totaal motorvermogen van de kottervloot nog maar 30 procent.

Het aantal bedrijven is in 1987 enigszins verminderd. Deze daling trad vooral op bij de kleinere bedrijven (schip t/m 300 pk). Voor een deel betreft dit vaartuigen die niet meer in de kottervloot werden opgenomen omdat geen sprake (meer) was van een volledig beroepsmatige visserij.

Financiering

Het totaal van de investeringen in nieuwe schepen en motoren was in 1987 hoger dan in de voorafgaande jaren (tabel 3.1). Er kwamen 25 nieuwe kotters in de vaart (19 in 1986) met een gemiddeld motorvermogen van ongeveer 2500 pk (1986: + 1500 pk). Ondanks deze belangrijke investeringsactiviteiten werd er in 1987 door de sector als geheel per saldo nauwelijks vreemd vermogen aangetrokken. Als gevolg van de wederom gunstige liquiditeitsontwikkeling kon er in belangrijke mate op het vreemd vermogen worden afgelost. Bij de meeste kottersbedrijven leidt een gunstige kasstroom direct tot een daling van het vreemd vermogen omdat het schip geheel of gedeeltelijk met rekening-courantkrediet is gefinancierd. Een overschot aan ontvangsten leidt dan rechtstreeks tot een daling van het debetsaldo (het krediet) in rekening-courant.

Opmerkelijk is dat het gemiddeld vreemd vermogen op lange termijn per bedrijf in de afgelopen vijf jaar betrekkelijk stabiel bleef (rond 850.000 gulden). Het eigen vermogen is in deze periode toegenomen met als gevolg dat een gemiddeld kottersbedrijf aan het eind van 1987 met meer dan de helft (ongeveer 55 procent) eigen vermogen was gefinancierd.

Tabel 3.1 *Overzicht van aantal bedrijven, investeringen en vreemd vermogen in de kottervisserij*

	1982	1983	1984	1985	1986	1987 1)
Aantal bedrijven per ultimo	496	511	527	531	534	518
Waarvan met meer schepen	53	57	59	62	66	67
Investeringen in mln.gld 2)	109	164	163	102	101	182
Totaal vreemd vermogen op lange termijn per ult. in mln.gld.	383	427	466	473	441	445
Gemiddeld vreemd vermogen op lange termijn per bedrijf (1000 gld.)	772	836	884	890	827	859

1) Voorlopige cijfers.

2) Bruto-investeringen, zonder aftrek van WIR-premie, exclusief elektronische apparatuur en dekwerkhuizen; peildatum: in de vaart brengen.

Netto-kasstroom

In tabel 3.2 is toegerekend naar de netto-kasstroom van de sector als geheel. Daarvoor is de bruto-kasstroom verminderd met (normatieve) aflossingen en betaalde rente. Hoewel het bedrijfs-economisch netto-resultaat in 1987 geheel wegviel was de ontwikkeling van de liquiditeit nauwelijks minder gunstig dan in 1986. De positieve netto-kasstroom heeft geleid tot het vervroegd aflossen van kredieten (daling van het rekening-courant saldo beneden de kredietlimiet), respectievelijk tot toename van de spaarsaldi, terwijl ook belastingverplichtingen in 1987 beslag zullen hebben gelegd op de binnenkomende gelden. In dit verband moet er tenslotte nog op worden gewezen dat er op de gunstige liquiditeitspositie bij veel bedrijven nog een claim rust in de vorm van boetes inzake overschrijdingen van vangstbeperkende maatregelen.

Bezien per pk-groep was de liquiditeitsontwikkeling bij de kleinere en middelgrote bedrijven in 1987 ongeveer gelijk aan die in 1986. Hierbij moet opgemerkt worden dat de liquiditeitsontwikkeling bij veel bedrijven uit de groep 301-1100 pk niet zo ongunstig is als in tabel 3.3 naar voren komt. In relatief veel gevallen is het krediet niet binnen 8 of 10 jaar afgelost zonder dat er sprake is van een achterstand. Het betreft dan oudere schepen waarvoor kredieten zijn verleend voor modernisering van het schip.

De grote(re) bedrijven geven in 1987 een achteruitgang te zien van de gemiddelde bruto-kasstroom en in mindere mate van de netto-kasstroom. Vooral bij deze bedrijven heeft de gunstige liquiditeitsontwikkeling in 1986 en 1987 in veel gevallen geleid tot een voorsprong in de aflossingsverplichtingen, waardoor in de komende jaren minder afgelost behoeft te worden.

Tabel 3.2 *Netto-resultaat, bruto- en netto-kasstroom voor de kottervisserij als geheel (x miljoen gulden)*

	1983	1984	1985	1986	1987 1)
Netto-resultaat	-33	-34	1	28	-2
+ afschrijving	80	87	92	111	113
+ berekende rente totale vermogen	47	46	46	54	57
= bruto-kasstroom	94	99	139	193	168
- aflossingen 2)	62	65	72	69	65
- betaalde rente 2)	37	39	36	34	30
= netto-kasstroom uit exploitatie	-5	-5	33	90	73

1) Voorlopige cijfers.

2) Ramingen op basis van een looptijd van het vreemd vermogen van 10 jaar (nieuw schip) of 8 jaar (tweedehands gekocht schip). Rentepercentage in de betreffende jaren (gemiddelde rente voor sloopshypotheken) respectievelijk 11,4 - 9,7 - 10,1 - 8,5 en 8,25%.

Tabel 3.3 *Gemiddeld vreemd vermogen en netto-kasstroom per bedrijf in 1987 (x duizend gulden) 1)*

	Bedrijven met één schip			Idem met meer schepen
	t/m 300 pk	301-1100 pk	meer dan 1100 pk	
Gemiddelde aantal bedrijven in 1987	259	88	108	67
Vreemd vermogen op lange termijn per 1-1-1987	273	349	1271	2995
Bruto-kasstroom in 1987	93	140	513	1103
- aflossing 2)	43	165	181	287
- rente 2)	20	27	87	188
Netto-kasstroom in 1987	30	-52	245	628

1) Voorlopige cijfers.

2) Zie noot 2 bij tabel 3.2.

4. Grote zeevisserij

4.1 De vloot

De vloot van de grote zeevisserij onder Nederlandse vlag is in de loop van 1987 met twee schepen teruggebracht. Deze schepen zijn, met als voornaamste doel ontlasting van de druk op de Nederlandse quota voor pelagische vissoorten, onder Westduitse vlag gaan varen. In het voorjaar werd een vrieshektrawler verlengd. Aan de vloot werden in het verslagjaar geen nieuwe eenheden toegevoegd. Wel waren in dat jaar enkele eenheden (welke in 1988 in de vaart kwamen) op binnen- en buitenlandse scheepswerven in aanbouw.

De in verband met verkoop naar Peru per ultimo 1986 aan de vloot onttrokken zeven kleine vrieshektrawlers vertrokken begin 1987 naar dit land.

Het totale motorvermogen (hoofdmotoren) is vanaf ultimo 1986 van 66.300 pk naar 58.700 pk per ultimo 1987 gedaald. Het totale scheepstonnage daalde in hetzelfde tijdsbestek van 21.123 brt naar 19.099 brt. Per ultimo daalde het aantal schepen in de vloot, geëxploiteerd door acht geïntegreerde bedrijven, tot dertien eenheden. Analoot hieraan daalde ook de directe werkgelegenheid op de vloot.

Het aantal vaartuigen in de vloot en de daaraan verbonden directe arbeidsplaatsen vertonen de laatste jaren een voortgaande daling. Doordat slechts kleinere schepen worden afgestoten vertoont de gemiddelde capaciteit per schip, uitgedrukt in pk, brt, lengte in meters en bemanningssterkte echter een stijging. Per ultimo 1987 lagen deze grootheden dan ook weer op een hoger niveau dan over het voorgaande jaar. Zij bedroegen op dit tijdstip respectievelijk 4.515 pk, 1.469 brt, 84 meter en 27 opvarenden gemiddeld per schip.

Wegens het niet in de vaart brengen van nieuwe schepen steeg de gemiddelde ouderdom per schip in 1987 naar vier jaar. Deze leeftijd impliceert nog steeds een zeer jonge vloot. Slechts één schip (in 1988 verkocht naar het buitenland) had een leeftijd van twaalf jaar, terwijl twee schepen (waarvan één in 1988 eveneens naar het buitenland werd verkocht) een leeftijd van zes jaar hadden. De resterende schepen bezaten een leeftijd van vijf jaar of jonger.

Per eind 1987 vertegenwoordigde de grote zeevisserijvloot financieel een getaxeerde totale aanschafwaarde, vervangingsnieuwwaarde en vervangingsboekwaarde, inclusief nautische- en visopsporingsapparatuur van respectievelijk 293, 348 en 169 miljoen gulden. Gemiddeld per schip respectievelijk plus minus 23, 27 en 13 miljoen gulden.

De eisen welke onder de huidige omstandigheden aan de trawlervloot worden gesteld brengen met zich mee dat de bedrijfs-

tak grote zeevisserij voor zijn continu bedrijfsvoering gedwongen wordt steeds grotere en modernere schepen in de vaart te brengen welke technisch efficiënt - in sommige gedeelten van het jaar - kunnen worden ingezet op over de gehele wereld verspreid gelegen visgronden.

Tabel 4.1 Overzicht van de vloot van de grote zeevisserij (per 31 december)

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
Totaal:							
rederijen	8	8	8	8	8	8	8
vrieshektrawlers	24	26	28	27	22	15	13
motorverm. (1.000 pk)	54	64	74	82	75	66	59
tonnage (1.000 brt)	14	17	21	24	23	21	19
opvarenden	453	511	567	586	499	397	346
Gemiddeld per schip:							
motorvermogen in pk	2268	2478	2653	3054	3402	4420	4515
tonnage in brt	586	658	738	896	1026	1408	1469
lengte in meters	58	60	63	67	71	81	84
leeftijd in jaren	7	7	7	7	6	3	4
opvarenden	19	20	20	22	23	26	27

Bron: Scheepvaartinspectie, LEI.

Tabel 4.2 Aantal vrieshektrawlers naar motorvermogen en leeftijd (per 31 december)

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
Motorvermogen:							
1300-1600 pk	2	1	1	-	-	-	-
2000-2300 pk	17	17	16	13	9	1	1
2500-2800 pk	2	2	2	2	1	-	-
3200-3600 pk	3	4	5	5	4	4	3
4000-4400 pk	-	2	4	5	5	5	4
5000-5800 pk	-	-	-	2	2	4	4
6600-7500 pk	-	-	-	-	1	1	1
Leeftijd:							
0- 5 jaar	4	7	9	12	12	14	10
6-10 jaar	18	16	14	9	3	-	2
11-15 jaar	2	3	4	6	7	1	1
16-20 jaar	-	-	1	-	-	-	-

Bron: Scheepvaartinspectie, LEI.

4.2 Bedrijfsresultaten van de vrieshektrawlers

Voor de vaartuigen welke het gehele jaar in de vaart waren, lagen in 1987 zowel de visserij als de vrachvaartbesomming op een hoger niveau dan over 1986. Over het algemeen was ook de inzet gemeten naar het aantal reisdagen en reizen hoger dan in het daarvoor liggende jaar.

In verhouding met de hogere besomming stegen ook de loonkosten van de opvarenden c.q. verkregen opvarenden een hoger looninkomen.

In 1987 is slechts één vaartuig van de eertijds uit 17 vaartuigen bestaande groep schepen met een motorvermogen van 2.000-2.300 pk, binnen de Nederlandse visserij in bedrijf geweest. De overige schepen van deze groep zijn op een enkele na allen naar het buitenland verdwenen. Omdat publikatie van de bedrijfsuitkomsten van dit overgebleven schip te incidenteel zou zijn, is besloten om vanaf 1987 de bedrijfsresultaten van deze pk-klasse niet meer te publiceren.

De grotere vrieshektrawlers in de pk-klasse 3.600-4.400 pk behaalden in 1987 een voorlopig berekend positief netto-overschot van 257.000 gulden gemiddeld per schip tegen een netto-overschot van 54.000 gulden in 1986. Een verbetering dus van het netto-resultaat met 203.000 gulden. Dit is ontstaan door een hogere besomming van 1.277.000 gulden waarvan 1.074.000 gulden teniet werd gedaan door hogere gages, afleveringskosten en kosten naar tijdsduur. Een positieve omstandigheid in het kostenbeeld in 1987 was verder nog de ontwikkeling van de gemiddeld betaalde prijs voor gas- en stookolie welke op een nog iets lager niveau lag dan in 1986.

Tabel 4.3 Gemiddelde bedrijfsresultaten van vrieshektrawlers van de grote zeevisserij (x duizend gulden)

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 1)
2.000-2.300 pk							
brutobesomming	6445	5932	5716	5156	5098	4787	-
nettoresultaat	551	214	234	22	-113	389	-
loonkosten ma- troos 2)	111	101	98	90	92	87	-
3.600-4.400 pk							
brutobesomming	-	11338	11635	11754	12024	10221	11241
nettoresultaat	-	755	574	174	-141	54	257
loonkosten ma- troos 2)	-	133	140	130	136	117	126

1) Voorlopige cijfers.

2) Gages en sociale lasten.

Het voor de totale grote zeevisserij over 1987 berekende netto-tekort van 1 miljoen gulden moet geheel op rekening geschreven worden van de grootste vrieshektrawlers in de pk-klasse 5.000-6.600 pk, ondanks de ook voor deze vaartuigen geldende hogere jaarbesommingen in 1987. De afschrijvings- en financieringslasten van deze vrij nieuwe vaartuigen, in combinatie met de juist voor deze groep geldende hoge kosten voor het verkrijgen van visrechten nabij de Amerikaanse Oostkust liepen zodanig hoog op dat deze schepen over het algemeen geen positief netto-resultaat boven water konden varen.

5. Mosselcultuur

5.1 Aantal bedrijven en vloot

Doordat twee grotere bedrijven werden gesplitst, is voor het eerst sinds jaren het totaal aantal mosselbedrijven weer toegenomen. In voorgaande jaren was er juist sprake van een voortgaande vermindering van het aantal bedrijven. Ongunstige resultaten en een gebrek aan bedrijfsopvolgers droegen mede bij aan het saneringsproces. Vooral kleinere bedrijven zagen zich genoodzaakt de activiteiten te staken. De grotere bedrijven konden door de overname van de productiecapaciteit van de kleinere bedrijven effectiever gebruik maken van de in het verleden uitgebreide laadcapaciteit van de schepen.

De gunstige financiële resultaten van de afgelopen drie seizoenen hebben wederom voor een aanzienlijke toename van de investeringen gezorgd. Ten gevolge van een opeenvolging van seizoenen met ongunstige resultaten waren de investeringen in 1984 en 1985 sterk achtergebleven. Het totale bedrag aan investeringen in vergrotingen van schepen, nieuwe schepen en nieuwe motoren, bedroeg het afgelopen jaar 14 miljoen gulden, het hoogste bedrag sinds 1983. Een schip verdween uit de vloot, en drie nieuwe schepen werden aan de vloot toegevoegd, waardoor het aantal schepen per saldo met twee eenheden toenam. Ook werden een flink aantal motoren vervangen, waardoor het gemiddelde motorvermogen toenam van 346 pk in 1986 tot 363 pk in 1987. De gunstige financiële resultaten hebben, tot een toename van acht procent van het totale motorvermogen geleid. Veel meer dan de vangst en laadcapaciteit van het schip, is vooral de productiecapaciteit van de percelen van belang voor het behalen van een hoge bruto-opbrengst. Mogelijk dat als gevolg van de gunstige financiële positie van de grotere bedrijven de drang om marginale bedrijven over te nemen weer groter zal worden.

5.2 Aanvoer en opbrengst

De aanvoer van mosselen is het afgelopen seizoen zonder al te grote haperingen verlopen. Na het dieptepunt in de aanvoer van het vorige seizoen, kwam deze nu uit op ruim 87 miljoen kg. Vooral in de Waddenzee, waar de aanvoer altijd al erg wisselvallig is, steeg deze vrij fors.

Evenals in voorgaande seizoenen bleven de importen vanuit West Duitsland en Denemarken op een hoog peil. Hierdoor kon het totale aanbod van mosselen weer stijgen. Een daling van de gemiddelde opbrengstprijis bleef dan ook niet uit. Desondanks was deze prijs nog hoog genoeg om de totale mosselopbrengst tot een re-

Tabel 5.1 Aantal bedrijven in de mosselcultuur naar grootte en regio (per 31 december)

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 1)
Aantal bedrijven 2):							
- kleinste	5	3	4	3	5	3	6
- kleine	13	12	9	8	7	10	8
- middelgrote	26	27	25	27	25	27	26
- grote	20	24	29	23	21	18	21
- grootste	15	12	10	14	15	15	14
Totaal	79	78	77	75	73	73	75
Regio:							
- Zeeland	75	73	72	70	68	68	70
- Noord-Nederland	4	5	5	5	5	5	5
Totaal	79	78	77	75	73	73	75

1) Voorlopige cijfers.

2) Ingedeeld volgens het aandeel in de totale productiecapaciteit; grenzen respectievelijk 0,5, 0,8, 1,3 en 1,8% van die productiecapaciteit.

Bron: Produktschap voor Vis en Visprodukten, LEI.

Tabel 5.2 Aantal schepen in de mosselcultuur naar regio, motorvermogen en leeftijd

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
Regio:							
- Zeeland	78	77	76	75	73	73	75
- Noord-Nederland	4	5	5	5	5	5	5
Totaal	82	82	81	80	78	78	80
Leeftijd:							
- 0 - 10 jaar	12	12	17	17	17	18	19
- 11 - 20 jaar	3	3	3	3	3	4	4
- meer dan 20 jaar	67	67	61	60	58	56	57
Totaal	82	82	81	80	78	78	80
Motorvermogen:							
- 1-200 pk	8	7	6	6	6	6	4
- 201-300 pk	29	25	25	18	17	16	13
- 301-450 pk	38	42	40	45	44	43	47
- 451 pk en meer	7	8	10	11	11	13	16
Totaal	82	82	81	80	78	78	80
Gemiddeld motorvermogen (pk)							
	310	316	324	335	335	346	363

Bron: Produktschap voor Vis en Visprodukten; Directie van de Visserijen, LEI.

cordniveau van 69 miljoen gulden te laten stijgen. Vooral in de eerste maanden van het seizoen werden hoge opbrengsten en opbrengstprijzen behaald. Later bleven de prijzen wat achter, hetgeen mede werd veroorzaakt door de beschikbare kwaliteit. Ook dit seizoen lag de gemiddelde prijs van mosselen uit de Waddenzee aanzienlijk hoger dan voor mosselen uit Zeeland. Dit prijsverschil lijkt met name de laatste jaren nogal toe te nemen.

Aan afzetzijde waren er weinig problemen. Ook nu werden er geen mosselen door het Mosselfonds opgenomen. De afname door de verwerkende industrie (diepgevroren mosselen, halfconserven) blijft nog steeds van groot belang.

Tabel 5.3 Overzicht van aanvoer en opbrengst van consumptiemosselen 1)

	81/82	82/83	83/84	84/85	85/86	86/87	87/88
Aanvoer (mln. kg):							
- uit Zeeland	23	38	31	38	33	26	30
- uit de Waddenzee	77	78	67	26	73	38	57
Totaal	100	116	98	64	106	65	87
Opbrengst (mln. gld.):							
- uit Zeeland	6	11	10	16	14	20	17
- uit de Waddenzee	27	28	29	17	40	45	52
Totaal	33	39	39	33	54	65	69
Gemiddelde prijs: (gld./100 kg):							
- uit Zeeland	27	28	31	41	43	77	57
- uit de Waddenzee	35	36	44	65	54	118	92
Totaal	33	33	40	50	51	100	80

1) Hieronder zijn niet begrepen de door het Mosselfonds opgenomen aanvoeren, die in 1981 t/m 1984 respectievelijk bedroegen (in mln. kg): 26, 42, 11 en 2.

Bron: Produktschap voor Vis en Visprodukten.

5.3 Bedrijfsresultaten

Ook in het seizoen 87/88 verbeterde het gemiddelde netto-resultaat van de mosselkwekerijen. In alle capaciteitsklassen waren de gemiddelde resultaten gunstig. Binnen de capaciteitsklassen kwam dit jaar een zeer grote spreiding in de resultaten voor. Zo waren er zowel in de groep kleine, middelgrote als grote bedrij-

Tabel 5.4 Gemiddelde resultaten per bedrijf in de mosselcultuur
(x duizend gulden)

	81/82	82/83	83/84	84/85	85/86 1)	86/87 1)	87/88 2)
Kleine bedrijven 3)							
bruto-opbrengst	313	286	198	97	293	346	542
netto-resultaat	-53	-63	-108	-203	10	22	170
loonkosten per op- varende	45	47	49	51	52	53	55
arbeidsopbrengst per opvarende	24	19	0	-36	56	62	126
Middelgrote bedrij- ven 3)							
bruto-opbrengst	487	501	454	351	611	758	637
netto-resultaat	25	18	68	-63	144	300	136
loonkosten per op- varende	45	47	49	51	52	53	55
arbeidsopbrengst per opvarende	53	53	70	31	100	148	98
Grote bedrijven 3)							
bruto-opbrengst	656	767	661	558	740	1107	1175
netto-resultaat	44	81	68	50	194	552	501
loonkosten per op- varende	45	47	49	51	52	53	55
arbeidsopbrengst per opvarende	58	72	71	66	111	213	186
Grootste bedrijven 3)							
bruto-opbrengst	959	1206	1125	1160	1264	1685	2009
netto-resultaat	193	300	236	438	519	826	1181
loonkosten per op- varende	45	47	49	51	52	53	55
arbeidsopbrengst per opvarende	99	135	116	176	200	260	392

1) Voorlopige cijfers.

2) Raming.

3) Zie noot 2 bij tabel 5.1 (wegens het geringe aantal beschikbare gegevens zijn de twee kleinste groepen samengevoegd).

ven, verschillende bedrijven met een negatief nettoresultaat en soms zelfs een negatieve arbeidsopbrengst. Andere bedrijven behaalden juist een zeer positief resultaat. De uiteenlopende resultaten werden vooral veroorzaakt door de grote verschillen in opbrengsten van de percelen. Bij een aantal bedrijven lag de mos-

selopbrengst lager dan in het vorige seizoen, bij andere lag deze juist hoger dan in het voorgaande seizoen.

De olieprijs daalde het afgelopen seizoen nog iets verder. Op het netto-resultaat heeft deze daling betrekkelijk weinig invloed gehad. Het aandeel van de brandstofkosten in de totale kosten ligt in de mosselvisserij altijd al aanzienlijk lager dan in de zeevisserij.

De in de kosten begrepen loonkosten zijn geraamd op basis van loonbetalingen in een aantal bedrijven. Omdat niet voldoende waarnemingen ter beschikking stonden om hierbij verschillen te berekenen tussen grote en kleine bedrijven is volstaan met de toerekening van hetzelfde bedrag per man in alle groepen, hoewel in het basismateriaal wel degelijk vrij grote verschillen zijn geconstateerd. De toerekening geschiedde voor alle opvarenden, inclusief eigenaren, voor hetzelfde bedrag; een vergoeding voor leiding en toezicht is zoals bij het LEI gebruikelijk niet in de kosten begrepen.

Een berekening van de inkomenspositie van de opvarenden - nog steeds voor het merendeel de ondernemers of hun van familieleden - onder voorbijgaan van de in te calculeren loonsom is mogelijk in de vorm van het vaststellen van de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar. De arbeidsopbrengst wordt berekend door van de bruto-opbrengst alle kosten, behalve loon en sociale lasten af te trekken. Het saldo bestaat dus uit de som van loonbestanddelen en netto-resultaat en is berekend per opvarende (tabel 5.4).

De verschillen in de gemiddelde arbeidsopbrengst per opvarende zijn het afgelopen seizoen afgenomen. Voor de sector als geheel levert een voorlopige schatting, een gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar op van 177.000 gulden tegen 173.000 gulden in het voorgaande seizoen.

6. Totale resultaten per sector

6.1 Kottervisserij

In 1987 is de totale besomming van de kottervisserij gedaald met 57 miljoen gulden, dat wil zeggen 7,5 procent, ondanks een verdere groei van de ingezette vangstcapaciteit (in pk) met 4,5 procent. Door gebrek aan aanvoergegevens kan niet bepaald worden welke rol de vangsten respectievelijk de prijsontwikkeling hebben gespeeld. Onder meer door een verdere daling van de olieprijs zijn de technische kosten - kosten zonder loonbestanddelen - met 8 miljoen gulden verminderd, zodat de arbeidsopbrengst 49 miljoen gulden lager werd.

Tabel 6.1 Kottervisserij - enkele kengetallen

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 1)
Aantal schepen	549	565	581	610	617	615	615
Motorverm. (1000 pk)	407	440	474	511	530	536	560
Aantal opvarenden	2499	2562	2747	2919	2981	2961	3026
Olieverbruik (mln. l)	220	260	297	324	325	323	310

1) Voorlopige cijfers.

Tabel 6.2 Kottervisserij - bedrijfseconomische resultaten
(x miljoen gulden)

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 1)
Besomming 2)	523	572	635	693	794	762	705
Af: Techn. kosten 3)	<u>372</u>	<u>455</u>	<u>489</u>	<u>537</u>	<u>570</u>	<u>480</u>	<u>472</u>
Arbeidsopbrengst	151	117	146	156	224	282	233
waarvan:							
- deel/soc. lasten	155	158	179	190	223	254	235
- netto-resultaat	-4	-41	-33	-34	1	28	-2
In gulden van 1987:							
Besomming 2)	602	621	670	711	795	762	705
Af: Techn. kosten 3)	<u>431</u>	<u>495</u>	<u>516</u>	<u>551</u>	<u>571</u>	<u>480</u>	<u>472</u>
Arbeidsopbrengst	174	126	154	160	224	282	233
waarvan:							
- deel/soc. lasten	178	171	189	195	223	254	235
- netto-resultaat	-4	-45	-35	-35	1	28	-2

1) Voorlopige cijfers.

2) Inclusief overige opbrengsten.

3) Alle kosten, excl. deel, sociale lasten, proviand, graai-
loon/vakantiegeld.

De daling van de arbeidsopbrengst is voor 19 miljoen gulden ten laste gekomen van de bruto-beloning van de opvarenden, terwijl het netto-resultaat met 30 miljoen gulden is gedaald. Het gemiddelde deelloon per opvarende (inclusief sociale lasten) is ongeveer met tien procent gedaald naar 78.000 gulden.

De daling van de besomming is grotendeels een gevolg van een verminderde visserijinzet. De vermindering van het olieverbbruik en de gegevens over de aantallen zeedagen per pk-groep duiden erop dat de vloot zich in het algemeen goed aan de dagenregeling heeft gehouden.

Tabel 6.3 Overzicht van kengetallen per mensjaar in de kottervisserij over 1970-1987 (x duizend gulden van 1987)

Jaar	Mens- jaren	pk	Be- som- ming	Af- schr. rente	Ov. kos- ten	Ar- beids- opbr.	Waarvan:	
							Deel/ soc. lasten	Netto- resul- taat
1970	2725	83	163	33	56	74	67	7
1971	2598	90	182	35	64	83	72	11
1972	2625	95	190	32	64	94	76	18
1973	2706	106	210	39	78	93	83	10
1974	2747	125	190	53	90	47	67	-20
1975	2421	143	198	52	91	55	68	-13
1976	2097	151	212	51	99	62	72	-10
1977	2107	151	221	46	100	75	75	+0
1978	2136	148	230	37	93	100	81	19
1979	2176	148	246	40	109	97	81	16
1980	2359	153	229	37	121	71	72	-1
1981	2499	163	240	40	130	70	72	-2
1982	2562	172	242	47	145	50	67	-17
1983	2747	173	244	49	138	57	70	-13
1984	2919	175	244	47	141	56	68	-12
1985	2981	178	267	47	144	76	75	1
1986	2961	181	257	56	106	95	86	9
1987 1)	3026	185	233	56	100	77	78	-1

1) Voorlopige cijfers.

Tabel 6.3 geeft een indruk van de lange termijn ontwikkeling van opbrengsten, kosten en arbeidsopbrengst gemiddeld per opvarende sedert 1970. De voortgaande investeringen in steeds grotere schepen blijken het aantal pk's dat gemiddeld per man wordt ingezet op een steeds hoger niveau te brengen. In 1987 waren tweemaal zoveel pk's per man werkzaam als in het begin van de zeventiger jaren. Daarmee heeft de gemiddelde besomming per man (na uitscha-

keling van de geldontwaarding, dus berekend in gulden van 1987) geen gelijke tred kunnen houden. De kosten per man zijn sinds 1970 wel verdubbeld, waardoor de gemiddelde arbeidsopbrengst per opvarende lang niet met de besomming meesteeg. De relatief hoge arbeidsopbrengst in de afgelopen twee jaar is met name het gevolg van de lage olieprijs.

Tabel 6.4 Kottervisserij - enkele kengetallen voor de periode 1971-1987

	Gemiddeld over de jaren:		
	1971+72	1977+78	1986+87
Aantal kotters	606	498	615
Motorvermogen (1000 pk)	242	326	548
Aantal opvarenden	2605	2149	2994

Tabel 6.5 Ontwikkeling van de bedrijfsresultaten van de kottersector in de periode 1971-1987 (gulden van 1987)

	Gemiddeld over de jaren:		
	1971+72	1977+78	1986+87
Totaal (mln. gulden)			
Besomming	488	486	734
Af: Technische kosten	256	293	476
Arbeidsopbrengst	232	193	258
Gemiddeld per schip (1.000 gld.):			
Besomming	805	978	1193
Af: Technische kosten	422	587	773
Arbeidsopbrengst	383	390	420
Gemiddeld per pk (gld.):			
Besomming	2016	1492	1339
Af: Technische kosten	1056	897	868
Arbeidsopbrengst	960	595	471
Gemiddeld per opvarende (1.000 gld):			
Besomming	187	226	245
Af: Technische kosten	98	136	159
Arbeidsopbrengst	89	90	86

Voor een globaal overzicht in de ontwikkelingen in de laatste vijftien jaar zijn enkele gegevens over de kottersector in tabel 6.4 samengevat. Uit de tabel blijkt dat het aantal kotters in de jaren 1986-1987 iets groter was dan in 1971-1972. Het gemiddelde motorvermogen is echter met 123 procent toegenomen en het aantal opvarenden met 15 procent. In de tussenliggende jaren 1977-1978, na een aanvankelijke investeringsgolf en een daaraanvolgende sanering, lag zowel het aantal kotters als het aantal opvarenden op een lager niveau. De totale besomming blijkt in 1977-78 - in guldens van gelijke koopkracht - gelijk te zijn geweest aan die in 1971-72; in 1986-87 was die 50 procent hoger.

De totale financiële resultaten zowel als de resultaten per schip in de jaren 86/87 zien er betrekkelijk gunstig uit in vergelijking met de voorgaande jaren. Echter, de besomming per pk is sinds 1971/72 met 35 procent gedaald. De arbeidsopbrengst per opvarende is in de beschouwde jaren vrijwel constant geweest, maar tussentijds deden zich aanzienlijke schommelingen voor (zie tabel 6.3).

Hoe de situatie zich in de komende jaren zal ontwikkelen zal uiteraard afhangen van een samenstel van factoren. Genoemd kunnen worden:

- ontwikkeling van de Nederlandse quota's;
- ontwikkeling van de olieprijs;
- beperking van de visserij-activiteit door zeedagen- respectievelijk stilligeregelingen;
- uitvoering van een saneringsregeling;
- beperking van de boomkorenlengte tot maximaal 12 m;
- invoering van de 2000 pk grens voor nieuwe kotters;
- beperking van de boomkorenlengte tot 4 m binnen de 12 mijl;
- nieuwe maaswijdte voorschriften;
- ontwikkeling van de visprijzen, afhankelijk van niveau van aanvoer, (buitenlandse) vraag en de wisselkoers van de Nederlandse gulden.

Tabel 6.6 Aandeel van de verschillende pk-groepen in het totaal aantal kotters (in procenten)

Motorvermogen	Gemiddeld over de jaren:		
	1971+72	1977+78	1986+87
1- 200 pk	22	22	16
201- 300 pk	21	13	28
301- 600 pk	39	18	7
601- 1100 pk	18	27	12
1101- 1500 pk	0	17	17
boven 1500 pk	0	3	20
Totaal	100	100	100

6.2 Grote zeevisserij

Gemeten aan de totale scheepsinhoud en het motorvermogen is gemiddeld over 1987 de capaciteit van de grote zeevisserij kleiner geweest dan in 1986. Het aantal gewerkte manjaren op de vloot nam tevens af met ongeveer een vierde tot 395 manjaren in 1987. De uittocht van schepen naar Peru speelde hierbij een voorname rol.

De totale besomming van de bedrijfstak onderging een daling van 10 miljoen gulden. Hier tegenover stond een daling van de scheepsexploitatiekosten van 11 miljoen gulden. Met als gevolg een vermindering van het netto-tekort met 1 miljoen gulden.

Het geraamde sectorresultaat van de grote zeevisserij in 1987 laat dan ook een netto-tekort zien van 1 miljoen gulden tegen een tekort van 2 miljoen gulden in 1986.

Binnen de totale besomming bleven de opbrengsten verkregen uit koop/vrachtvaartactiviteiten vrijwel op hetzelfde niveau. De besommingsdaling kwam bijna geheel voor rekening van de visserij-activiteiten. Toch is de besomming, gerelateerd aan het aantal schepen, in 1987 gemiddeld per schip gestegen.

In het totale kostenbeeld namen de technische kosten - kosten exclusief die voor gages en sociale lasten - per saldo af met 4 miljoen gulden. In dit beeld bleven de kosten voor afschrijving en interest van de vaartuigen ondanks een daling van de vlootcapaciteit vrijwel gelijk. Oorzaak hiervan waren de hoge afschrijvings- en financieringslasten van de vrij nieuwe schepen in de vloot. De brandstofkosten daalden met ongeveer 3 miljoen gulden, de overige technische kosten met 1 miljoen gulden. Een kostenverhogende post waren de meerdere kosten voor het "Amerika-project"

Tabel 6.7 Grote zeevisserij - enkele kengetallen

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 1)
Aantal rederijen	8	8	8	8	8	8	8
Aantal vrieshek- trawlers	25	27	28	31	28	24	15
(waarvan per ultimo)	(24)	(26)	(28)	(27)	(22)	(15)	(13)
Motorvermogen (1.000 pk)	56	66	74	90	89	86	66
Tonnage (1.000 brt)	14	17	21	26	26	26	21
Aantal opvarenden	468	527	567	655	617	562	397
Aantal manjaren	414	480	511	581	548	488	375
Gasolieverbruik (mln. l.)	40	41	42	36	31	23	11
Stookolieverbruik (1.000 mt)	4	11	18	24	32	31	35

1) Voorlopige cijfers.

zoals visrechten, kosten waarnemers, commissies etc. Vanwege het niet meer verstrekken van subsidies door de overheid, in tegenstelling tot de jaren 1984 en 1985, kwamen deze kosten in 1987 geheel voor rekening van de uitvoerende rederijen welke aan dit project deelnamen. Tenslotte daalden de kosten voor gages en sociale lasten met circa 6 miljoen gulden.

Het negatieve netto-resultaat kwam in 1987 dan ook vooral tot stand door de hoge afschrijvings- en rentelasten van de grootste schepen en de al genoemde hoge projectkosten van de visserij op makreel in de Amerikaanse wateren.

Tabel 6.8 Grote zeevisserij - bedrijfseconomische resultaten
(x miljoen gulden)

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 1)
Besomming 1)	144	173	181	203	215	171	161
Af: Technische kosten 2)	87	107	117	143	155	118	113
Arbeidsopbrengst	57	66	64	60	60	53	48
waarvan:							
- gages/soc. lasten/ proviand	47	57	59	64	69	55	49
- nettoresultaat	10	9	5	-4	-9	-2	-1
In guldens van 1987:							
Besomming 1)	166	188	191	208	215	171	161
Af: Technische kosten 2)	102	116	123	147	155	118	113
Arbeidsopbrengst	66	72	68	61	60	53	48
waarvan:							
- gages/soc. lasten/ proviand	54	62	62	66	69	55	49
- nettoresultaat	11	10	6	-5	-9	-2	-1

1) Inclusief overige opbrengsten.

2) Alle kosten, exclusief gages, sociale lasten en proviand.

6.3 Mosselcultuur

De in het seizoen 1985/86 ingezette verbetering van het totaal resultaat, heeft zich het afgelopen seizoen verder voortgezet. Dankzij de hogere produktie en de slechts weinig gedaalde opbrengstprijzen, steeg de totale besomming met 4 miljoen gulden tot ruim 70 miljoen gulden. Daarmee is - nominaal - het niveau van de seizoenen 79/80 en 80/81 wederom ruimschoots overschreden.

Ook reëel, dus rekening houdend met de geldontwaarding lag de opbrengst iets hoger dan in de genoemde jaren.

De technische kosten - kosten zonder loonbestanddelen - zijn in het seizoen 87/88 gestegen. Tengevolge van de hogere investeringen en moderniseringsactiviteiten lag het totale bedrag aan afschrijvingen en rente aanzienlijk hoger dan in het voorgaande seizoen. Ook de uitgaven ten behoeve van onderhoud stegen flink.

Tabel 6.9 Mosselcultuur - enkele kengetallen

	81/82	82/83	83/84	84/85	85/86	86/87	87/88
							1)
Aantal bedrijven	79	78	77	75	73	73	75
Aantal schepen	82	82	81	80	78	78	80
Motorvermogen (1000 pk)	25,4	25,9	26,2	26,2	26,1	27,2	29,4
Aantal opvarenden	245	242	241	240	235	237	243

1) Voorlopige cijfers.

Tabel 6.10 Mosselcultuur - bedrijfseconomische resultaten
(x miljoen gulden)

	81/82	82/83	83/84	84/85	85/86	86/87	87/88
					1)	1)	2)
Besomming 3)	35,8	40,0	40,6	34,2	55,1	65,6	70,2
Af: technische kosten 4)	22,8	23,8	24,4	20,7	26,2	24,5	27,2
Arbeidsopbrengst	13,0	16,2	16,2	13,5	28,9	41,1	43,0
w.v. deel/soc. lasten	10,9	11,3	11,7	12,2	12,2	12,6	13,4
netto-overschot	2,1	4,9	4,5	1,3	17,7	28,5	29,6
In gulden van 1987							
Besomming 3)	41,1	43,4	42,9	35,0	55,2	65,5	70,2
Af: technische kosten 4)	26,2	25,9	25,8	21,2	26,2	24,5	27,2
Arbeidsopbrengst	14,9	17,6	17,1	13,8	29,0	41,0	43,0
w.v. deel/soc. lasten	12,5	12,3	12,4	12,5	12,2	12,6	13,4
netto-overschot	2,4	5,3	4,8	1,3	17,8	28,4	29,6

1) Voorlopige cijfers.

2) Raming.

3) Inclusief overige opbrengsten.

4) Alle kosten, exclusief loon en sociale lasten.

De gedurende jaren 1981-1984 steeds krappere wordende liquiditeit van veel bedrijven leidde in toenemende mate tot uitstel van onderhoud en investeringen. De stijging van de onderhoudskosten en investeringen zijn nog steeds voor een deel het gevolg van een "inhaaleffect". Daarnaast hebben ook fiscale redenen bijgedragen aan de toegenomen investeringsactiviteit.

Als gevolg van de ontwikkeling van opbrengsten en technische kosten lag de totale arbeidsopbrengst - nominaal - wederom aanzienlijk boven het peil van de seizoenen 81/82-85/86. In reële gulden ligt de arbeidsopbrengst nog altijd iets beneden het peil van de gunstige seizoenen 1979/80 en 1980/81. Ondanks een iets hogere loonsom is het nettoresultaat weer iets hoger dan in het voorgaande seizoen.

De gemiddelde arbeidsopbrengst per opvarende is door de stijging van de totale arbeidsopbrengst en door een geringe toename van het aantal opvarenden toegenomen.

De sterke schommelingen in de resultaten welke uit tabel 6.9 blijken, zijn een kenmerk voor deze bedrijfstak. Niet alleen schommelingen in productie en prijzen, maar ook de sinds enige jaren toegenomen productie in het Waddengebied van de Duitse Bondsrepubliek en Denemarken hebben een grote invloed op de rentabiliteit van de Nederlandse cultuur. Een lage aanvoer in Nederland leidt niet zonder meer tot hogere prijzen. Dit is mede afhankelijk van de aanvoer en importen vanuit het buitenland. Het afgelopen seizoen leidden de relatief hoge importen en de hogere aanvoer tot een groter aanbod van mosselen. In het voorgaande seizoen was het totale aanbod door een lage aanvoer in zowel Nederland als West Duitsland en Denemarken erg laag uitgevallen. Dit seizoen lag het totale aanbod iets beneden het niveau van de seizoenen 84/85 en 85/86, maar aanzienlijk boven het gemiddelde van de seizoenen 81/82 t/m 83/84.

Bijlage

Bijlage 1 Overzicht van de Nederlandse quota 1985-1988 (tonnen)

Vissoort/ Vangstgebied	1985		1986		1987		1988	
	quotum	w.v. ruil	quotum	w.v. ruil	quotum	w.v. ruil	quotum	w.v. ruil
Tong								
III	50		50		70		80	
II, IV	16105	-590	14105	-945	10530		10230	-300
VIIa	195		-	-300	80	-250	-	-275
VIIbjk	80		-	-80	-	-80	-	-80
VIII	105		105		305		-	-255
Totaal	16535		14270		10985		10310	
Schol								
IIIa N	1800		2170		2170		2240	
IIa, IV	79540	+8000	77430	+9200	62500	+5000	76730	+10300
VIIa	80		-	-80	-	-80	-	-70
VIIhjk	200		-	-200	-	-200	-	-200
Totaal	81620		79500		64670		78970	
Kabeljauw								
IIIa N	150		150		110		110	
IIa, IV	28380	+1900	17420	-1250	13490		17440	
VII (excl.a),VIII	90		100		100		-	
VIIa	100		-	-100	-	-100	-	-100
Totaal	28720		17670		14700		17550	
Haring								
II, IVa, b	48530	+1160	66700	-2200	78330	-1810	71530	-2000
IVc, VIId	24490	-8160	21320		13120	+1810	9860	-2100
Vb, VIaN, Vlb	5630		5160		4990		4990	
VIa2, VIIbc	1246		1550		1550		1270	
VIIghjk	800		1060		1110		800	
Totaal	80696		95790		99100		88450	
Makreel								
IIa, III, IV	330		1200		1490		1690	+200
II (excl.a), Vb, VI, VII, VIII, XII	35000		31170		34720		34720	
Totaal	35330		32370		36210		36410	
Wijting								
IIIa	70		70		50		50	
IIa, IV	9480		12422	+4662	7760		6720	
VIIa	20		-	-20	-	-20	-	-20
VII (excl.a)	100		100		90		-	-90
Totaal	9670		12592		7900		6770	
Koolvis								
IIa, III, IV	210		260		210		200	
Schelvis								
III	10		10		10		10	
IIa, IV	2060	+730	1620	+70	1030		1320	
Totaal	2070		1630		1040		1330	

Bijlage 1 (vervolg)

Vissoort/ Vangstgebied	1985		1986		1987		1988 1)	
	quotum	w.v. ruil	quotum	w.v. ruil	quotum	w.v. ruil	quotum	w.v. ruil
Zeeeduivel								
Vb,VI,XII,XIV	-	-210 a)	90	-180	135	-135	300	
VII	-	-360	120	-240	180	-180	390	
Totaal	-		210		315		690	
Sprot								
VIIde	1400		350		50	-300	280	-70
IIa,IV	1950		30000 d)		50000 d)		50000 d)	
Heek								
IIa,IV	50	-50	-	-100	90		90	
Vb,VI,VII,XII,XIV	40	-50	110		-	-200	200	
VIII	-	-10	10		20		20	
Totaal	90		120		110		310	
Vissoorten waarvoor alleen TAC's van kracht zijn								
Horsmakreel								
IIa,IV	17500		30000		30000		50000	
Vb,VI,VII,XIV	140000 b)		78250		113250		100750	
VIII	17500		4000		4000		10000 c)	
Totaal	175000		112250		147250		160750	
Blauwe wijting								
IIa,IV	60000		50000		50000		50000	
Vb,VI,VII	184000		252000		252000		252000	
VIII (EG zone)	33000		13000		6500		6500	
Totaal	277000		315000		308500		308500	
Kever								
IIa,IIIa,IV	340000		300000		171000		200000	

- Opmerkingen: 1) Voorlopig.
a) Vb,VI.
b) Vb,VI,VII.
c) VIIIc.
d) TAC= Total Allowable Catch.

Recente publikaties van de Afdeling Visserij

W.P. Davidse en J.G.P. Smit

De afzetperspectieven van gekweekte Afrikaanse meerval,
Mededeling No. 340, november 1985, 63p.

P. Salz

Policy instruments for development of fisheries,
Publikatie No. 5.74, april 1986, 30p.

P. Salz en J.G.P. Smit

Verkenning van de markt voor visproducten in Spanje,
Mededeling No. 348, augustus 1986, 115p.

J. de Jager

Analyse van de concurrentiepositie van Nederlandse haring,
Interne Nota 307, augustus 1987, 60p.

Drs. W. Smit (red.)

Vis van kuil tot toonbank; opstellen aangeboden bij het afscheid van
Drs. R. Rijnveld, hoofd van de Afdeling Visserij,
Mededeling No. 359, december 1986, 118p.

J. de Jager

De internationale afzet van haring,
Publikatie No. 5.75, maart 1987, 76p.

J. de Jager

Ontwikkelingen op de haringmarkt in West-Duitsland,
Mededeling No. 357, april 1987, 64p.

R. Rijnveld en J.W. de Wilde

Nederlandse kottervisserij in ontwikkeling: Grenzen aan de groei,
Publikatie No. 5.76, april 1987, 67p.

W.P. Davidse

Bedrijfsresultaten in de kottervisserij gezien door de fiscale bril,
Publikatie no. 5.77, oktober 1987, 51p.

M.H. Smit en J.W. de Wilde

Definitieve bedrijfsresultaten in de kottervisserij 1983-1985,
Interne Nota 337, september 1987, 97p.

H. Harmsma

Verkenning van de markt voor mosselen en mosselproducten,
Publikatie no. 5.78, maart 1988, 60p.

W.P. Davidse, P. Salz en J.G.P. Smit

Vooruitzichten voor de Nederlandse Plat- en Rondvissector op korte en middel-
lange termijn
Publikatie 5.79, augustus 1988, 64p.